

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Keski-Suomen hyvinvointialue

Lastensuojelun jälkihuollon harkinnanvaraisen tuen
myöntämisperusteet 1.1.2025 alkaen

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Jälkihuollon harkinnanvarainen tuki.....	3
3	Myöntämisen perusteet.....	4
4	Palvelun järjestäminen ja asiakkuuden suunnittelu	5

1 Johdanto

Jälkihuollolla tarkoitetaan sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen tarjottavaa kokonaisvaltaista tukea lapselle tai nuorelle lapsen iästä riippumatta. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea lapsen tai nuoren kotiutumista sijaishuollosta tai hänen itsenäistymistään auttamalla häntä saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäiseen arkeen ja aikuisuuteen. (THL: lastensuojelun käsikirja).

Lastensuojelulakia on 1.1.2024 alkaen muutettu siten, että jälkihuollon ikärajaa laskettiin kahdella vuodella 23 vuoteen. Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi 14.5.2024 valtuustoaloitteen pohjalta tehdyn esityksen jälkihuollon harkinnanvaraisen tuen myöntämisestä jälkihuollossa olleille 23 vuotta täyttävälle nuorille, jotka ovat erityisen tuen tarpeessa ja joiden katsotaan hyötyvän jälkihuollon tuen jatkamisesta 25-vuotiaaksi asti.

Vuonna 2024 1.7. lähtien tuen piirissä on ollut 26 nuorta ja arvioitu kustannusvaikutus jälkihuollossa vuositasolla on 66 000€ (0,5 sosiaalityöntekijän ja alle 1 sosiaaliohjaajan resurssi) vuoden 2024 toteutuneiden kustannusten perusteella.

2 Jälkihuollon harkinnanvarainen tuki

Jälkihuoltonuoret ovat tutkimusten mukaan suuremmassa syrjäytymisvaarassa, heillä on heikompi yleisterveydentila, vaikeuksia pysyä koulutuksessa ja suurempi riski kuolla nuorena kuin muilla samanikäisillä nuorilla. Jälkihuoltoon siirtyminen muuttaa nuoren juridista asemaa suhteessa sijaishuollon palveluihin ja jälkihuollossa asiakkuus on vapaaehtoista, eikä nuorta voida enää rajoittaa tai pakottaa palveluiden piiriin. Jälkihuollon työskentelyn perustuessa vapaaehtoisuuteen, asettaa se myös vaateita luottamussuhteen rakentamisella ja jälkihuollon työn sisällölle sekä kestolle.

Jälkihuollosta järjestetään kokonaisvaltainen tuki sijoituksesta itsenäistyvälle nuorelle. Jälkihuoltonuoret eivät ole verrattavissa kotoaan itsenäistyviin nuoriin rikkinäisen perhetaustan, traumaattisen lapsuuden tai muun lastensuojelun suojelutarpeeseen johtaneen elämäntilanteen vuoksi. Taustansa vuoksi nuoren itsenäistymisen taidot voivat olla olemattomat, ja kehityksellinen valmius ja ikätasoinen kehitys ovat muita vastaavassa iässä olevia nuoria jäljessä. Jälkihuollon tehtävänä on turvata nuorta ja koordinoida palvelut nuoren ympärille, nimenomaisesti estäen nuoren putoaminen palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Palvelujärjestelmän ulkopuolelle putoaminen lisää nuorten eriarvoisuutta, mikä huonoimmillaan lisää yhteiskunnan turvattomuutta.

Jälkihuollon työ on usein asiakkuuden alussa nuoren motivointia ja luottamussuhteen muodostamista, mikä vaatii aikaa ja paljon työtä. Jälkihuolto jatkaa lastensuojelun avo- ja sijaishuollossa alkavaa kuntoutumista ja koska jälkihuoltoon siirtyville nuorille ei välttämättä ole kertynyt elämänhallinnan- tai opiskelutaitoja; siihenkin tarvitaan tukea jälkihuollosta. Jälkihuollossa nuoret saavat myös pitkäaikaisen korjaavan suhteen aikaiseen, minkä merkitystä jälkihuollon asiakasnuoret ovat itse korostaneet. Jälkihuollon kannatteleva ja kuntouttava pitkäaikainen tuki mahdollistaa sen, etteivät jälkihuoltonuoret ajaudu esimerkiksi kalliiden terveydenhuollon palveluiden piiriin. Jälkihuolto usein myös paikkaa yhteiskunnan muita palvelu- ja turvaverkkojen puutteita.

Jälkihuollon harkinnanvaraista tukea järjestetään 25-vuotiaaksi asti sellaisten Keski-Suomen hyvinvointialueen jälkihuolto-oikeuden saaneiden nuorten kohdalla, joilla on erityisen tuen tarve. Tämä mahdollistaa kuntoutusprosessin jatkumisen niille nuorille, jotka muuten olisivat vaarassa jäädä ilman riittävää tukea. Tuki ei koske muiden hyvinvointialueiden nuoria.

3 Myöntämisen perusteet

Jälkihuollon harkinnanvaraista tukea myönnetään **enintään** 25-vuotiaaksi asti niille jälkihuoltonuorille, joilla täytyy yksi tai useampi alla olevista perusteista, ja jotka ovat valmiita ottamaan tukea vastaan.

- **Vakava päihdehäiriö ja/tai päihdekuntoutus kesken**
 - Nuori esimerkiksi katkaisuhoidossa tai laitospuolisessa päihdekuntoutuksessa
 - Korvaushoidon aloittaminen kesken
 - Nuorta ollaan tukemassa päihdehoitajalle/katkaisuhoitoon/muuhun päihdehoitoon; esimerkiksi ensimmäinen kerta, kun nuori on suostumassa päihdehoitoon
- **Muu riippuvuus** - (esim.peli-, seksi-, some-) ja
 - riippuvuudella on merkittävä vaikutus nuoren arkeen
 - tilanteen kriisiytyminen, jos tuki loppuu; asunnottomuuden uhka, opiskelun ja työnteon estyminen
- **Vakava / vaikea, päivittäistä elämää häiritsevä mielenterveyden häiriö**
 - merkittävä vaikutus nuoren arkeen
 - arkeen saatava tuki, esim. liikkuvat palvelut ja kotiin vietävät palvelut kesken ja tarve säännölliselle ja tiiviille tuelle
 - tarve esim. psykiatriselle asumispalvelulle
- **Muutosprosessin & kuntoutusprosessin loppuun saattaminen / tukitoimen keskeyttäminen vaarantaisi nuoren kuntoutumisen**
 - myös muut, kuin päihde- ja mielenterveyteen liittyvät kuntoutusprosessit,
 - nepsy
 - toimintaterapia
 - psykoterapia – ei kuitenkaan pelkkä taloudellinen tuki terapian omavastuuosuuden maksamiseen
 - koulutus
 - lisäksi sosiaaliohjauksen (tai esim. tuetun asumisen) palvelun tarve
 - ”kuntoutumisen turvaaminen”
- **Paljon perus- ja erityistason palveluita yhtäaikaaisesti tarvitsevat asiakkaat**
 - Esimerkiksi erikoissairaanhoido, työllistämispalvelut, jälkihuolto

4 Palvelun järjestäminen ja asiakkuuden suunnittelu

Lastensuojelun jälkihuolto on Keski-Suomen hyvinvointialueella jaettu kahteen tiimiin, joihin asiakkaat ohjautuvat koko Keski-Suomen alueelta. Molemmissa tiimeissä on johtava sosiaalityöntekijä. Jälkihuollon harkinnanvaraista tukea arvioidaan asiakaskohtaisesti yllä kuvailtujen kriteereiden perusteella.

Jälkihuollon sosiaalityöntekijä arvioi harkinnanvaraisen tuen myöntämistä yli 23-vuotiaille jälkihuoltonuorille ja tekee esityksen tuen myöntämisestä jälkihuollon johtaville sosiaalityöntekijöille. Johtavat sosiaalityöntekijät arvioivat yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa, täyttääkö 23 vuotta täyttävä jälkihuoltonuori harkinnanvaraiseen tukeen edellytetyt myöntämiskriteerit, jonka jälkeen johtava sosiaalityöntekijä tekee asiasta nuorelle päätöksen jälkihuollon sosiaalityöstä. Nuorelle tehdään myös kielteinen päätös, jos hänen ei katsota kuuluvan harkinnanvaraisen tuen piiriin, mutta nuori on asiasta eri mieltä. Nuorella on mahdollista valittaa päätöksestä yksilöasiainjaostoon.

Päätöksenteon jälkeen jälkihuollon sosiaalityöntekijä arvioin nuoren palvelutarvetta ja kirjaa nuorelle asiakassuunnitelman jatkettavista tai nuorelle myönnettävistä uusista palveluista sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina. Harkinnanvaraisen jälkihuollon tuen myöntämisestä syntyy nuorelle sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus. Jälkihuollon tukena nuorelle nimetään oma sosiaalityöntekijä ja nuorelle järjestetään sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja nuoren tarpeen mukaisesti. Taloudellinen tuki myönnetään toimeentulotukiohjeen mukaisesti toimeentulotukena.

5 Itsenäistymisvarat

Lastensuojelulain 77 §:n mukaan nuorelle on kerrytettävä itsenäistymisvaroja sijaishuollon aikana. Ko. pykälän 3 momentin mukaan hyvinvointialue päättää itsenäistymisvarojen maksamisesta, mutta lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä tai viimeistään hänen täyttäessään 23 vuotta.

Harkinnanvaraista jälkihuollon tukea saavan nuoren itsenäistymisvarat maksetaan lastensuojelulain mukaisesti nuorelle viimeistään nuoren täyttäessä 23 vuotta, eikä nuorelle voi harkinnallakaan säilyttää itsenäistymisvaroja. Nuoren taloudellisen tuen tarpeita arvioidaan harkinnanvaraisen asiakkuuden aikana tarvittaessa täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen ohjeistusten mukaisesti.

Lähteet:

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>